

RAPPORT 2017/4
FÅGELINVENTERING
av Dalbyviken 2016

Owe Rosengren och Tor Jonzon

Författare

Owe Rosengren och Tor Jonzon

Foto

Samtliga bilder där ej annat är angivet är tagna av författarna.

Foto baksida: Karolina Vessby

Produktion och layout

Upplandsstiftelsen

Kontakt Upplandsstiftelsen

Telefon 018-611 62 71

www.upplandsstiftelsen.se

© Upplandsstiftelsen 2017

Inledning

Dalbyviken är sedan länge en välkänd fågelokal, men under de senaste årtiondena har igenväxning gjort att fågellivet i viken har minskat. Därför tog Föreningen Dalbyviken initiativ både till en mindre inventering 2011-2012 och till en ansökan om medel för restaurering av strandängar och vassområden genom fräsning. Ansökan om LONA-medel gjordes i samarbete med Uppsala kommun och Upplandsstiftelsen. Åtgärderna genomfördes under hösten 2014. I en artikel i Fåglar i Uppland nr 1 2016, ”Dalbyviken är på väg att vakna”, ger Emil V Nilsson en historisk återblick på Dalbyviken och en beskrivning av restaureringsprojektet.

För att följa upp resultatet av åtgärderna har Uppsala kommun bett Upplandsstiftelsen om hjälp med en inventering. Vi fick då uppdraget att inventera fågellivet i Dalbyviken under vårsäsongen 2016 med inriktning främst på häckande fåglar i viken med omgivande strandängar och vassområden. Martin Amcoff Upplandsstiftelsen har varit projektledare.

Vi har gjort en revirkartering enligt gängse metodik. Från slutet av mars till mitten av juni genomförde vi tolv längre inventeringsbesök. Under dessa besök gick vi hela sträckan runt viken, från Vreta udd in till sankängarna i innersta viken och ut längs södra sidan av viken en bit bortom kyrkan. Vi varierade de tider vi gick de olika sträckorna för optimalt resultat. Alla fåglar noterades varje gång och prickades in på karta för att vi sedan skulle kunna få fram en uppskattning av antal häckande par av olika arter. Utöver dessa inventeringsrundor har vi under samma period också gjort ytterligare ett tiotal kortare besök vid Dalbyviken och därigenom kunnat komplettera våra iakttagelser.

Inventerade arter

Knölsvan *Cygnus olor*

Två par sågs i viken under häckningstid och ett par skred till häckning och fick ut en unge.

Sångsvan *Cygnus cygnus*

Rastade allmänt under mars månad med som mest 65 ex.

Under april-juni gjordes inga observationer

Grågås *Anser anser*

Under mars månad rastade grågåsen allmänt i viken och som mest räknades cirka 150 ex.

Under häckningstid såg vi minst 15 par. Som mest noterades 10 kullar samtidigt.

Kanadagås *Branta canadensis*

Som mest 3 par under häckningstid. 1 kull noterades.

Snatterand *Anas strepera*

Som mest under våren noterades 4 par och 2 ensamma hanar den 14/4 och 2 par och en ensam hane den 25/4.

Därefter noterades endast en ensam hane den 24/5.

Vi bedömer att minst 1 par häckade.

Den 19/8 noterades åtminstone 2 ungfåglar som torde komma från häckning i vikens allra närmaste delar. Källa: Artportalen.

Kricka *Anas crecca*

Rastade allmänt under våren med som mest cirka 160 ex den 25/4.

Under häckningstid i maj-juni noterades 6 par den 4/5 och därefter bara en ensam hane den 20/5 och 1 par den 1/6.

Arten är duktig på att gömma sig i vass och frodig växtlighet vilken gör den svårinventerad. Troligen fanns fler oupptäckta par i viken.

Vi bedömer att minst 3 par häckade.

Minst 1 par snatterand häckade i Dalbyviken. Foto Hans Bister

Gräsand *Anas platyrhynchos*

Minst 5 par fanns i viken under häckningstid och 2 kullar noterades den 1/6.

Årta *Anas querquedula*

Som mest noterades 2 hanar & 1 hona under häckningstid.

Vi bedömer att ett par häckade.

Vigg *Aythya fuligula*

Rastade allmänt under våren med som mest cirka 140 ex den 28/3.

Under häckningstid noterades endast en hane vid två tillfällen i maj.

Vi bedömer att ett par häckade.

Knipa *Bucephala clangula*

Rastade allmänt under våren med som mest cirka 50 ex den 28/3.

Under häckningstid sågs regelbundet som mest 5 par. En kull noterades den 13/6.

Vår bedömning är att 5 par häckade.

Storskrake *Mergus merganser*

Ett par rastade inne viken den 25/4. I övrigt inga observationer.

Vaktel *Coturnix coturnix*

1 spelande den 15/6 nedanför Hammarskog.

Storlom *Gavia arctica*

1 ex. flög in lågt över viken och vände över västra maderna och flög sedan ut mot Ekoln igen den 20/5.

Skäggdopping *Podiceps cristatus*

Som mest 3 par och en ensam individ inne i viken under häckningstid. Bobygge av ett par noterades utanför fågeltornet.

Utöver dessa kunde vi samtidigt se flera par ligga längre ut på Ekoln.

Vi bedömer att 3 par häckade inne i viken.

Svarthakedopping *Podiceps auritus*

1 ex rastande utanför badplatsen den 12/4.

Storskarv *Phalacrocorax carbo*

1-5 ex sågs regelbundet födosöka inne i viken.

Rördrom *Botaurus stellaris*

1 ex spelade regelbundet i den stora vassen nedanför Hammarskog.

Gråhäger *Ardea cinerea*

Sågs regelbundet födosökande i viken med som mest tre ex.

Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

1 par häckade. Häckningsutfall okänt.

(En 1K fågel sågs födosökande den 22/8 av Jon Hessman. Källa Artportalen.)

Fiskgjuse *Pandion haliaetus*

Regelbundet födosökande i viken under hela inventeringsperioden.

Vattenrall *Rallus aquaticus*

1 spelande hörd från stora vassen vid tre tillfällen under perioden 25/4-10/5.

Andra observatörer hörde som mest 3 spelande under häckningstid och en häckning med minst 4 1K fåglar konstaterades. Källa: Artportalen.

Vår bedömning är att minst 1 par häckade.

Småfläckig sumphöna *Porzana porzana*

1 ex spelade regelbundet nedanför Hammarskog perioden 12/4-1/6.

Sothöna *Fulica atra*

Som mest noterades 5 ex under häckningstid.

Vi bedömer att 3 par häckade.

Trana *Grus grus*

1 par påbörjade häckning på västra maderna. Häckningen avbröts dock runt den 1/6 av okänd anledning.

Strandskata *Haematopus ostralegus*

1 ex. förbiflygande vid badplatsen den 12/4. Ses annars tämligen allmänt ute över Ekoln.

Mindre strandpipare *Charadrius dubius*

1 ex. noterades vid fyra tillfällen under perioden 21/4-24/5 på fräsningen nedanför fågeltornet.

Inget tyder dock på häckning.

Tofsvipa *Vanellus vanellus*

Under häckningstid noterades 10 par som tydde på häckning. 1 kull noteras den 20/5.

Fräsning av strandängsvegetation och bete har gynnat tofsvipan. Foto Hans Bister

Brushane *Calidris pugnax*

Under perioden 10/5-30/5 rastade regelbundet brushanar på fräsningen utanför fågeltornet samt på västra maderna. Som mest noterades 20 ex den 16/5.

Dvärgbeckasin *Lymnocyptes minimus*

Under inventeringen gjordes inga observationer.

Flera andra observatörer hade som mest 2 spelande ex under perioden 25/4-7/5. Dessa hördes främst över västra maderna. Källa: Artportalen.

Enkelbeckasin *Gallinago gallinago*

Som mest noterades cirka 15 spelande enkelbeckasiner under häckningstid. Det är svårt att utifrån spelande individer utröna hur många av dessa som egentligen gick till häckning.

En försiktig bedömning är att minst 10 par häckade.

Drillsnäppa *Actitis hypoleucos*

1 ex födosökte på fräsningen utanför fågeltornet den 4/5 och 1 ex sågs vid Vretaudd den 16/5.

Inga observationer som tyder på häckning i viken.

Skogssnäppa *Tringa ochropus*

Under perioden 23/4-10/5 noterades som mest 6 ex på fräsningen utanför fågeltornet samt på västra maderna. Därefter sågs bara 1 ex på västra maderna vid tre tillfällen under resterande delen av maj och juni.

Skogssnäppan använder nog bara viken för födosök och häckar troligen i den närbelägna skogen.

Rödbena *Tringa totanus*

1 ex rastande den 4/5 och 1 ex den 31/5.

Skrattmå *Chroicocephalus ridibundus*

Födosökte regelbundet i viken hela inventeringsperioden. Som mest noterades ca 40 ex den 25/4 och ca 50 ex den 13/6.

Inga observationer som tyder på häckning gjordes.

Fiskmå *Larus canus*

Fyra par sågs tillfälligt i viken den 14/4 därefter noterades endast 1-3 ex födosökande i viken.

Inga observationer som tyder på häckning gjordes.

Gråtrut *Larus argentatus*

Vid två inventeringstillfällen sågs enstaka individer födosöka inne i viken.

Inga observationer som tyder på häckning gjordes.

Fisktärna *Sterna hirundo*

Regelbundet födosökande i viken under häckningstid. Som mest noterades 10 ex den 10/5. I övrigt enstaka ex.

Inga observationer som tyder på häckning gjordes.

Ängsplärka *Anthus pratensis*

Under våren allmänt rastande och som mest noterades 35 ex den 14/4.

6 sjungande vid minst två inventeringstillfällen under häckningstid.

Vi bedömer att 6 par gjorde häckningsförsök eller häckade.

Gulärta *Motacilla flava*

8 sjungande eller revirhävande vid minst två inventeringstillfällen under häckningstid.

Vi bedömer att 8 par gjorde häckningsförsök eller häckade.

På strandängarna vid Dalbyviken konstaterades 8 revir av gulärta. Foto Hans Bister

Näktergal *Luscinia luscinia*

4 sjungande i strandnära skog under häckningstid.

Buskskvätta *Saxicola rubetra*

Som mest 4 sjungande eller observerade hanar under häckningstid.

(Troligen innebär det fyra häckande par.)

Gräshoppsångare *Locustella naevia*

Endast en sjungande individ längst inne i viken den 2/6.

Sävsångare *Acrocephalus schoenobaenus*

12 sjungande eller revirhävdande från samma område vid minst två inventeringstillfällen under häckningstid.

Antalet par är dock svårt att avgöra eftersom vassarna är svåröverskådliga. Ytterligare par kan finnas utom hörhåll, ibland såg vi spelflykt på långt håll.

Vi bedömer att 12 par gjorde häckningsförsök eller häckade.

Rörsångare *Acrocephalus scirpaceus*

Minst 10 sjungande under häckningstid. Troligen kan det döljas sig ytterligare några sjungande ex. i den stora vassen där de satt tämligen tätt.

Sävspurv *Emberiza schoeniclus*

7 ex sjungande under häckningstid.

Diskussion

Det finns ingen direkt jämförbar inventering sedan tidigare, men om man studerar Föreningen Dalbyvikens inventering från 2011-2012 (Föreningen Dalbyviken, Nilsson, Emil V m fl) och de iakttagelser som rapporterats från 2015 så kan vi ändå dra vissa slutsatser om hur restaureringen av Dalbyviken påverkat fågellivet.

Vår inventering har varit mer omfattande och det verkar stå klart att det under 2016 har observerats fler individer av de för viken intressanta arterna. Dessutom tyder resultatet på att det finns fler häckande par av ett antal arter. De främsta områdena tycks också ha gynnat rastande fåglar.

Några karaktärsarter som med stor säkerhet har ökat efter restaureringen är grågås, tofsvipa och gulärta. Visserligen har endast en tofsvipekull konstaterats och inga ungar av gulärta setts, men antalet revirhävdande par tyder ändå på detta.

Snatterand och årtä häckar troligen med något par vardera, skäggdopping och sothöna med åtminstone tre par vardera.

Vattenrall och småfläckig sumphöna spelar i viken och åtminstone en häckning av vattenrall är konstaterad. Dessutom gjorde ett tranpar häckningsförsök under våren.

Ett par brun kärrhök håller till i vassen och troligen finns inte utrymme för fler häckande par.

I de stora vassarna häckar åtskilliga sävsångare, rörsångare och sävsparvar. Antalet par är mycket svårt att uppskatta men de revirhävdande sjungande hannarna ger ändå en god bild. Nämnas kan att de flesta fanns i vassarna längs norra stranden och det stora vassområdet runt kanalen. I vassarna på sydsidan som för oss tedde sig helt likartade noterades endast ett fåtal sjungande individer.

Skrattmåsar ses regelbundet men häckar inte i området. I närbelägna Dalkarlskärret häckade under året ca 75 par. Där har också naturvårdsåtgärder genomförts och skrattmåsar häckade mestadels på de grusbankar som ställts i ordning. Vid kanalen intill fräsningen utanför fågeltornet finns ett område med buskar och mindre träd som helst borde tas bort för att motverka ytterligare igenväxning. Om liknande åtgärder som i Dalkarskärret kunde genomföras i detta område skulle förutsättningar för en skrattmåskoloni vara goda. Detta skulle säkerligen även vara bra för andra häckande fåglar.

I andra områden där fräsningar utförts har det visat sig att de positiva förändringarna i fågellivet avtagit efter några år. För att undersöka detta bör en ny inventering av Dalbyviken med samma omfattning göras inom två eller tre år.

Utsikt från fågeltornet över de restaurerade strandängarna i maj 2016. Foto Owe Rosengren

Längs vikens norra sida har en ny spång färdigställt fram till fågeltornet och vidare bort mot badplatsen. Tillsammans med den plattform som finns väster om Hammarskogs herrgård skapar detta goda möjligheter för besökare att på ett överskådligt sätt ta del av fågellivet i Dalbyviken, samtidigt som besöken styrs undan från fåglarnas häckningsområden. Det som kan störa fåglarna

i viken är besök av fritidsbåtar alltför långt in i viken. Innanför badbryggorna bör inte båtar förekomma.

Under inventeringen observerade vi 120 arter i inventeringsområdet och de närmaste omgivningarna. Åtskilliga av dessa arter observerades endast tillfälligt.

Några övriga arter från närområdet som är intressanta att hålla utkik efter för fågelintresserade besökare kan vara skogsduva, göktyta, gröngöling, mindre hackspett, näktergal, härmsångare och stenkäck.

Samtliga påträffade arter under inventeringen:

Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	Fasan <i>Phasianus colchicus</i>
Sångsvan <i>Cygnus cygnus</i>	Vaktel <i>Coturnix coturnix</i>
Sädgås <i>Anser fabalis</i>	Storlom <i>Gavia arctica</i>
Spetsbergsgås <i>Anser brachyrhynchus</i>	Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>
Bläsgås <i>Anser albifrons</i>	Svarthakedopping <i>Podiceps auritus</i>
Grågås <i>Anser anser</i>	Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>
Vitkindad gås <i>Branta leucopsis</i>	Rördrom <i>Botaurus stellaris</i>
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	Gråhäger <i>Ardea cinerea</i>
Bläsand <i>Anas penelope</i>	Brun kärrhök <i>Circus aeruginosus</i>
Snatterand <i>Anas strepera</i>	Blå kärrhök <i>Circus cyanus</i>
Kricka <i>Anas crecca</i>	Duvhök <i>Accipiter gentilis</i>
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	Sparvhök <i>Accipiter nisus</i>
Stjärtand <i>Anas acuta</i>	Ormvråk <i>Buteo buteo</i>
Årta <i>Anas querquedula</i>	Fjällvråk <i>Buteo lagopus</i>
Skedand <i>Anas chapeata</i>	Fiskgjuse <i>Pandion haliaetus</i>
Brunand <i>Aythya ferina</i>	Tornfalk <i>Falco tinnunculus</i>
Vigg <i>Aythya fuligula</i>	Lärkfalk <i>Falco subbuteo</i>
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	Vattenrall <i>Rallus aquaticus</i>
Storskrake <i>Mergus merganser</i>	Småfläckig sumphöna <i>Porzana porzana</i>

Sothöna <i>Fulica atra</i>	Gröngöling <i>Picus viridis</i>
Trana <i>Grus grus</i>	Större hackspett <i>Dendrocopos major</i>
Strandskata <i>Haematopus ostralegus</i>	Mindre hackspett <i>Dendrocopos minor</i>
Mindre strandpipare <i>Charadrius dubius</i>	Trädlärka <i>Lullula arborea</i>
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	Sånglärka <i>Alauda arvensis</i>
Brushane <i>Calidris pugnax</i>	Ladusvala <i>Hirundo rustica</i>
Mosnäppa <i>Calidris temminckii</i>	Hussvala <i>Delichon urbicum</i>
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	Trädpiplärka <i>Anthus trivialis</i>
Storspov <i>Numenius arquata</i>	Ängspiplärka <i>Anthus pratensis</i>
Drillsnäppa <i>Actitis hypoleucos</i>	Gulärka <i>Motacilla flava</i>
Skogssnäppa <i>Tringa ochropus</i>	Sädesärka <i>Motacilla alba</i>
Svartsnäppa <i>Tringa erythropus</i>	Gärdsmyg <i>Troglodytes troglodytes</i>
Gluttsnäppa <i>Tringa nebularia</i>	Järnsparv <i>Prunella modularis</i>
Grönbena <i>Tringa glareola</i>	Rödhake <i>Erithacus rubecula</i>
Rödbena <i>Tringa totanus</i>	Näktergal <i>Luscinia luscinia</i>
Skrattmås <i>Chroicocephalus ridibundus</i>	Rödstjärt <i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Fiskmås <i>Larus canus</i>	Buskskväta <i>Saxicola rubetra</i>
Gråtrut <i>Larus argentatus</i>	Stenskvätta <i>Oenanthe oenanthe</i>
Havstrut <i>Larus marinus</i>	Koltrast <i>Turdus merula</i>
Fisktärna <i>Sterna hirundo</i>	Björktrast <i>Turdus pilaris</i>
Tamduva <i>Columba livia (domest.)</i>	Taltrast <i>Turdus philomelos</i>
Skogsduva <i>Columba oenas</i>	Rödvingetrast <i>Turdus iliacus</i>
Ringduva <i>Columba palumbus</i>	Dubbeltrast <i>Turdus viscivorus</i>
Gök <i>Cuculus canorus</i>	Gräshoppsångare <i>Locustella naevia</i>
Kattuggla <i>Strix aluco</i>	Sävsångare <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>
Tornseglare <i>Apus apus</i>	Rörsångare <i>Acrocephalus scirpaceus</i>
Göktyta <i>Jynx torquilla</i>	Härmsångare <i>Hippolais icterina</i>

Ärtsångare <i>Sylvia curruca</i>	Nötskrika <i>Garrulus glandarius</i>
Törnsångare <i>Sylvia communis</i>	Skata <i>Pica pica</i>
Trädgårdssångare <i>Sylvia borin</i>	Kaja <i>Corvus monedula</i>
Svarthätta <i>Sylvia atricapilla</i>	Kråka <i>Corvus corone</i>
Gransångare <i>Phylloscopus collybita</i>	Korp <i>Corvus corax</i>
Lövsångare <i>Phylloscopus trochilus</i>	Stare <i>Sturnus vulgaris</i>
Svartvit flugsnappare <i>Ficedula hypoleuca</i>	Pilfink <i>Passer montanus</i>
Stjärtmes <i>Aegithalos caedatus</i>	Bofink <i>Fringilla coelebs</i>
Entita <i>Pecile palustris</i>	Grönfink <i>Carduelis chloris</i>
Tofsmes <i>Lophophanes cristatus</i>	Steglits <i>Carduelis carduelis</i>
Blåmes <i>Cyanistes caeruleus</i>	Hämpling <i>Carduelis cannabina</i>
Talgoxe <i>Parus major</i>	Stenknäck <i>Coccothraustes coccothraustes</i>
Nötväcka <i>Sitta europaea</i>	Gulsparv <i>Emberiza citrinella</i>
Trädkrypare <i>Certhia familiaris</i>	Sävspurv <i>Emberiza schoeniclu</i>

Litteratur och referenser

Artportalen, rapportsystem för fåglar (www.artportalen.se).

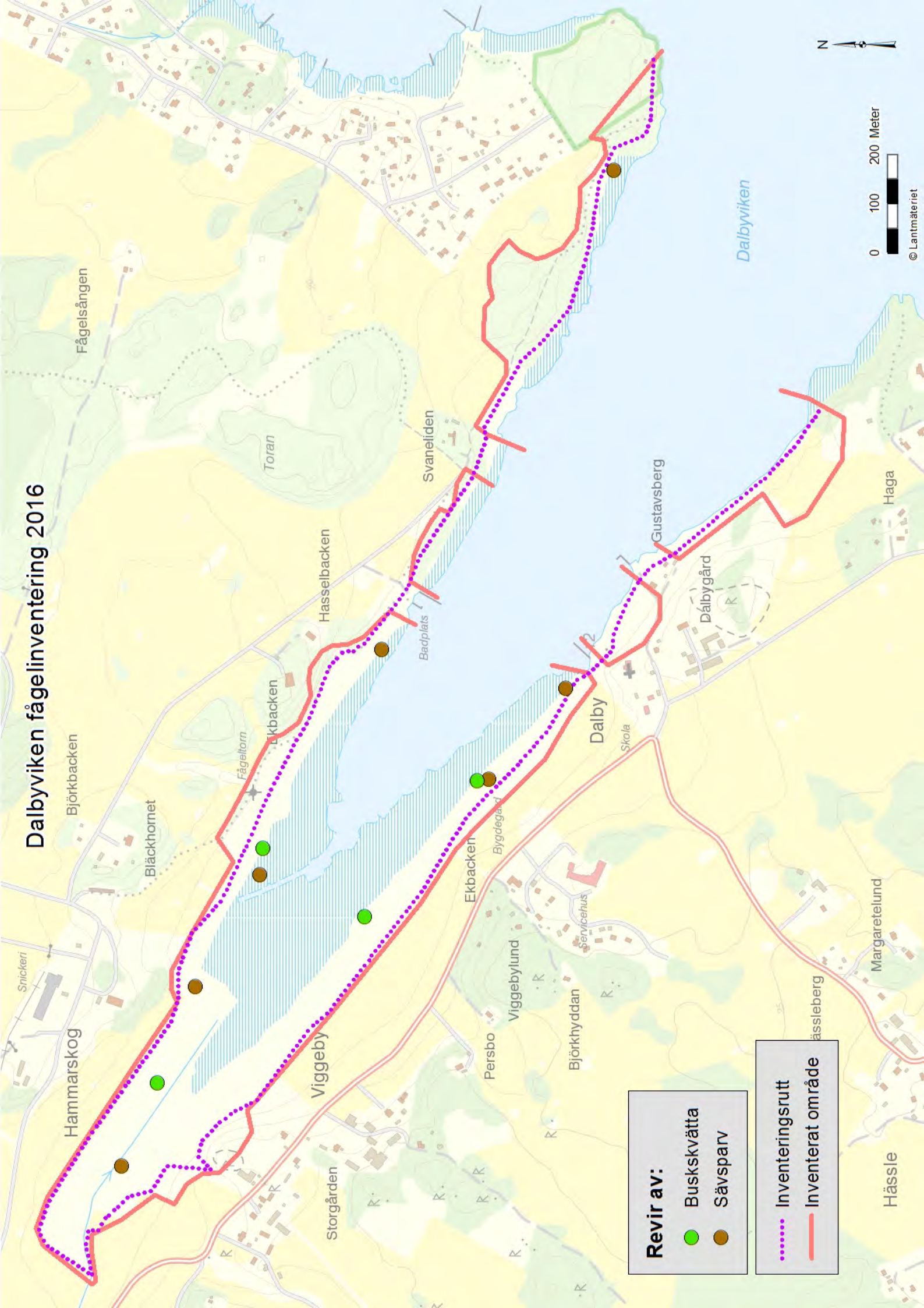
Brehmer, Patrik. 1999. Fågellokaler i Uppland och Stockholms län. Stockholms ornitologiska förening.

Fredriksson, R och Tjernberg, M (red). 1996. Upplands fåglar – fåglar, människor och landskap genom 300 år. Fåglar i Uppland, supplement 2. Uppsala.

Föreningen Dalbyviken (Nilsson, Emil V m fl) Inventering av Dalbyviken 2011-2012.

Nilsson, Emil V. Dalbyviken är på väg att vakna. Fåglar i Uppland, årgång 43 nr 1 2016. Upplands ornitologiska förening.

Dalbyviken fågelinventering 2016

Revir av:

- Buskskvätta
- Sävspår

Inventeringsrutt

Inventerat område

0 100 200 Meter

© Lantmäteriet

I denna rapport presenteras resultaten från den fågelinventering som genomfördes vid Dalbyviken under vårsäsongen 2016 med fokus på häckande fåglar i viken och omgivande strandängar och vassområden. Inventeringen genomfördes på uppdrag av Uppsala kommun.